

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 8. februarja 2007 *

V zadevi C-3/06 P,

zaradi pritožbe na podlagi člena 56 Statuta Sodišča, vložene 3. januarja 2006,

Groupe Danone, delniška družba s sedežem v Parizu (Francija), ki jo zastopata
A. Winckler in S. Sorinas Jimeno, odvetnika,

pritožnica,

druga stranka v postopku je

Komisija Evropskih skupnosti, ki jo zastopata A. Bouquet in W. Wils, zastopnika,
z naslovom za vročanje v Luxembourg,

tožena stranka v postopku na prvi stopnji,

* Jezik postopka: francoščina.

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi C. W. A. Timmermans, predsednik senata, J. Klučka, sodnik, R. Silva de Lapuerta (poročevalka), sodnica, J. Makarczyk in L. Bay Larsen, sodnika,

generalni pravobranilec: M. Poiares Maduro,
sodna tajnica: K. Sztranc-Sławiczek, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 13. septembra 2006,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 16. novembra 2006

izreka naslednjo

Sodbo

- ¹ Groupe Danone s pritožbo predlaga razveljavitev sodbe Sodišča prve stopnje Evropskih skupnosti z dne 25. oktobra 2005 v zadevi Groupe Danone proti Komisiji (T-38/02, ZOdl., str. II-4407, v nadaljevanju: izpodbijana sodba) v delu, v katerem je to delno zavrnilo njeno ničnostno tožbo zoper Odločbo Komisije 2003/569/ES

z dne 5. decembra 2001 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 Pogodbe ES (zadeva IV/37.614/F3PO/Interbrew in Alken Maes) (UL 2003, L 200, str. 1, v nadaljevanju: sporna odločba) in zmanjšanje globe, ki ji je bila naložena v členu 2 te odločbe.

Pravni okvir

- 2 Člen 15 Uredbe Sveta št. 17 z dne 6. februarja 1962, Prva uredba o izvajanju členov [81] in [82] Pogodbe (UL 1962, 13, str. 204, v nadaljevanju: Uredba št. 17) določa:

„1. Komisija lahko podjetjem ali podjetniškim združenjem z odločbo naloži globo od 100 do 5000 obračunskih enot, kadar namerno ali iz malomarnosti:

[...]

(b) v odgovoru na zahtevo po členu 11(3) ali (5) [...] navedejo netočne podatke [...].

2. Komisija lahko podjetjem ali podjetniškim združenjem z odločbo naloži globo od 1000 do 1.000.000 obračunskih enot ali višjo vsoto, ki pa ne presega 10 %

prometa v predhodnem poslovnem letu vsakega podjetja, udeleženega pri kršitvi, kadar namerno ali iz malomarnosti:

a) kršijo člen [81](1) ali člen [82] Pogodbe; [...]

[...]

Pri določanju višine globe se upoštevata teža in trajanje kršitve.“

3 Člen 17 Uredbe št. 17 določa:

„Sodišče ima neomejeno pristojnost v smislu člena [229 ES], da pregleda odločbe, s katerimi je Komisija določila globo ali periodično denarno kazen; naloženo globo ali periodično denarno kazen lahko razveljavi, zniža ali zviša.“

4 V uvodu obvestila Komisije, z naslovom „Smernice o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ“ (UL 1998, C 9, str. 3, v nadaljevanju: Smernice), je navedeno:

„Načela, opisana tukaj, bi morala zagotavljati preglednost in nepristranskost odločb Komisije v očeh podjetij in prav tako Sodišča Evropskih skupnosti, kadar potrjuje

pooblastila, ki so Komisiji podeljena v okviru ustrezne zakonodaje za določanje glob v mejah 10 % celotnega prometa. To pooblastilo mora upoštevati skladno in nediskriminatorno politiko, ki je v skladu z zastavljenimi cilji za kaznovanje kršitev pravil konkurence.

Nova metoda določanja zneska globe bo upoštevala naslednja pravila, ki se začnejo z osnovnim zneskom, ki se bo povečal, da bo upošteval obteževalne okoliščine, ali zmanjšal, da bo upošteval olajševalne okoliščine.“

- 5 Na podlagi točke 1 Smernic se bo „osnovni znesek [...] določil v skladu s težo in trajanjem kršitve, ki sta edini merili iz člena 15(2) Uredbe št. 17“. Na podlagi točke 2 Smernic se lahko osnovni znesek poveča v primeru obteževalnih okoliščin, kot je na primer ponovljena kršitev iste vrste in istih podjetij. Na podlagi točke 3 Smernic se lahko osnovni znesek zmanjša v primeru posebnih olajševalnih okoliščin.
- 6 V Obvestilu Komisije o nenalaganju ali zmanjševanju glob v primeru omejevalnih sporazumov (UL 1996, C 207, str. 4, v nadaljevanju: obvestilo o ugodni obravnavi) so opredeljeni pogoji, pod katerimi so podjetja, ki sodelujejo s Komisijo v okviru preiskav v zvezi z omejevalnimi sporazumi, lahko oproščena plačila globe oziroma so lahko deležna zmanjšanja globe, ki bi jo sicer morala plačati.

7 Točka D obvestila o ugodni obravnavi se tako glasi:

„D. Znatno zmanjšanje zneska globe

1. Če podjetje, ki sodeluje, ne da bi bili izpolnjeni vsi pogoji iz [točk] B in C, se mu lahko znesek globe, ki bi mu moral biti naložen zaradi nesodelovanja, zmanjša za od 10 do 50 %.
2. To lahko velja predvsem, kadar:
 - podjetje pred izdajo obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah posreduje Komisiji informacije, dokumente ali druge dokaze, ki pripomorejo k potrditvi obstoja storjene kršitve,
 - podjetje po prejemu obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah obvesti Komisijo, da ne ugovarja resničnosti dejstev, na katera Komisija opira svoje obtožbe.“

Dejansko stanje

8 Sodišče prve stopnje je v izpodbijani sodbi povzelo dejansko stanje pri njem vložene tožbe z naslednjimi besedami:

„[...]

- 5 Ob nastanku dejstev sta bili podjetji Interbrew NV (v nadaljevanju: Interbrew) in Brouwerijen Alken-Maes NV (v nadaljevanju: Alken-Maes) številka ena oziroma dve na belgijskem trgu piva. Podjetje Alken-Maes je bilo hčerinska družba Groupe Danone [...], ki je prek odvisne družbe Brasseries Kronenbourg SA (v nadaljevanju: Kronenbourg) poslovalo tudi na francoskem trgu piva. Leta 2000 je [Groupe Danone] prenehala s poslovanjem na področju piva.
- 6 Leta 1999 je Komisija pod številko zadeve IV/37.614/F3 začela preiskavo v zvezi z morebitnimi kršitvami pravil Skupnosti o konkurenci v belgijskem pivovarskem sektorju.
- 7 Komisija je 29. septembra 2000 v okviru navedene preiskave uvedla postopek in izdala obvestilo o ugotovitvah o mogočih kršitvah zoper [Groupe Danone] ter podjetja Interbrew, Alken-Maes, NV Brouwerij Haacht (v nadaljevanju: Haacht) in NV Brouwerij Martens (v nadaljevanju: Martens). Postopek, uveden zoper [Groupe Danone], in obvestilo o ugotovitvah o mogočih kršitvah, ki ji je bilo izdano, sta se nanašala na njeno domnevno vpletenost v tako imenovani omejevalni sporazum ‚Interbrew – Alken-Maes‘ glede belgijskega trga piva.
- 8 Komisija je 5. decembra 2001 izdala [sporno odločbo], ki se je nanašala na [Groupe Danone] ter podjetja Interbrew, Alken-Maes, Haacht in Martens [...].
- 9 [Sporna odločba] ugotavlja dve različni kršitvi pravil o konkurenci, in sicer zapleteno mrežo sporazumov in/ali usklajenih ravnanj na področju prodaje piva v Belgiji (v nadaljevanju: omejevalni sporazum Interbrew/Alken-Maes) ter usklajena ravnanja na področju prodaje piva pod znamko distributerja. [Sporna odločba] ugotavlja, da so [Groupe Danone] ter podjetji Interbrew in Alken-Maes sodelovali pri prvi kršitvi, medtem ko so podjetja Interbrew, Alken-Maes, Haacht in Martens sodelovala pri drugi.

- 10 Čeprav je bila [Groupe Danone] v času nastanka dejstev obvladujoča družba podjetja Alken-Maes, [sporna odločba] ugotavlja le eno kršitev z njene strani. [Groupe Danone] je bila, ob upoštevanju njene dejavne vloge pri omejevalnem sporazumu Interbrew/Alken-Maes, spoznana za odgovorno zaradi lastnega sodelovanja in sodelovanja podjetja Alken-Maes pri navedenem kartelu. Nasprotno pa je Komisija menila, da [Groupe Danone] ni bilo mogoče pripisati odgovornosti za sodelovanje njene hčerinske družbe pri usklajenem ravnanju na področju prodaje piva pod znamko distributerja, saj [sama] ni bila vpletena v ta omejevalni sporazum.
- 11 Pri kršitvi, ki se očita [Grupe Danone], gre za sodelovanje, neposredno in prek hčerinske družbe Alken-Maes, pri številnih sporazumih in/ali usklajenih ravnanjih, ki so se nanašala na splošen dogovor o nenapadanju, cenah in popustih na področju trgovine na drobno, o delitvi strank v sektorju ,hoteli, restavracije, bari' (v nadaljevanju: horeba), vključno s tako imenovanimi ,nacionalnimi' strankami, o omejitvi naložb in oglaševanja na trgu horeba, o novi cenovni strukturi v sektorju horeba in trgovini na drobno ter o izmenjavi podatkov o prodaji v sektorju horeba in trgovini na drobno.
- 12 [V sporni odločbi] je ugotovljeno, da je navedena kršitev trajala od 28. januarja 1993 do 28. januarja 1998.
- 13 Komisija je glede na oceno, da ji vsi podatki omogočajo zaključek, da je kršitev prenehala, menila, da zadevna podjetja ni treba zavezati k prenehanju kršitve v skladu s členom 3 Uredbe št. 17.
- 14 Nasprotno pa je Komisija menila, da je treba v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 podjetju Interbrew in [Groupe Danone] naložiti globo zaradi njunega sodelovanja pri omejevalnem sporazumu Interbrew/Alken-Maes.

- 15 V zvezi s tem je Komisija v [sporni odločbi] navedla, da so vsi udeleženci omejevalnega sporazuma Interbrew/Alken-Maes namerno storili kršitev.
- 16 Komisija je za izračun zneska globe [v sporni odločbi] sledila metodologiji, opredeljeni v Smernicah, in obvestilu o ugodni obravnavi.
- 17 Izrek [sporne odločbe] se glasi:

,Člen 1

Družbe [Interbrew], [Alken-Maes] in [Groupe Danone] so kršile člen 81(1) [ES], in sicer s sodelovanjem pri številnih sporazumih in/ali usklajenih ravnanjih, ki zadevajo splošni dogovor o nenapadanju, cenah in oglaševanju na področju trgovine na drobno, o delitvi strank v sektorju horeba (vključujoč ,klasični‘ sektor horeba in nacionalne stranke), o omejitvi naložb in oglaševanja na trgu sektorja horeba, o novi cenovni strukturi v sektorju horeba in trgovini na drobno ter o izmenjavi podatkov o prodaji v sektorju horeba in trgovini na drobno v obdobju od 28. januarja 1993 do 28. januarja 1998.

Člen 2

Zaradi kršitev, ugotovljenih v členu 1, se naložijo naslednje globe:

[...]

b) [Groupe Danone]: globa v višini 44,043 milijona EUR.

[...]“

Postopek pred Sodiščem prve stopnje in izpodbijana sodba

- 9 Groupe Danone je 22. februarja 2002 v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje vložila tožbo za razglasitev ničnosti sporne odločbe. Podredno je Sodišču prve stopnje predlagala, naj zmanjša globo, ki ji je bila naložena v členu 2 te odločbe.
- 10 Sodišče prve stopnje je z izpodbijano sodbo zavrnilo vse tožbene razloge, ki jih je navedla Groupe Danone, z izjemo petega tožbenega razloga. V okviru presoje tega tožbenega razloga je Sodišče prve stopnje v točkah od 284 do 290 izpodbijane sodbe navedlo, da je Groupe Danone v točkah od 291 do 294 te sodbe grozila, da je bilo sodelovanje razširjeno, ob pojasnilih v točkah od 295 do 310 te sodbe, da zadevna

grožnja ni bila odločilni razlog za razširitev omejevalnega sporazuma. Zato je Sodišče prve stopnje v točki 311 izpodbijane sodbe navedlo, da ne bi bilo mogoče upoštevati obteževalne okoliščine, ugotovljene v zvezi s tem v sporni odločbi. Sodišče prve stopnje je tako v točkah 313 in 519 izpodbijane odločbe zmanjšalo zvišanje globe zaradi obteževalnih okoliščin s 50 % na 40 %.

- 11 V zvezi z izračunom končnega zneska globe je Sodišče prve stopnje v točki 520 izpodbijane odločbe navedlo, da je Komisija pri izračunu globe, naložene Groupe Danone, odstopila od metodologije iz Smernic. Sodišče prve stopnje je zato menilo, da je bilo treba na podlagi njegove neomejene pristojnosti za 40 % zvišati osnovni znesek globe, naložene tožeči stranki, zaradi obteževalne okoliščine ponovitve kršitve.
- 12 Sodišče prve stopnje je v točki 525 izpodbijane sodbe torej znesek globe, ki se je naložil tožeči stranki, izračunalo na naslednji način:

„Osnovnemu znesku globe (36,25 milijona EUR) se najprej doda 40 % od tega osnovnega zneska (14,5 milijona EUR) in odšteje 10 % od navedenega zneska (3,625 milijona EUR), kar skupaj zneske 47,125 milijona EUR. Nato se slednji znesek zniža za 10 % zaradi sodelovanja, kar prinese končni znesek globe 42,4125 milijona EUR.“

- 13 Z izpodbijano sodbo je Sodišče prve stopnje razsodilo:

„1. Znesek globe, naložene [Groupe Danone], se določi na 42,4125 milijona EUR.

2. V preostalem se tožba zavrne.
3. [Groupe Danone] nosi svoje stroške in tri četrtine stroškov Komisije. Komisija nosi četrtino svojih stroškov.“

Predlogi strank v okviru pritožbe

¹⁴ Groupe Danone predlaga Sodišču, naj:

- delno razveljavi izpodbijano sodbo v delu, v katerem je bil v zvezi z njo zavrnjen tožbeni razlog neutemeljenega upoštevanja obteževalne okoliščine ponovljene kršitve in v katerem je bil spremenjen način izračuna globe, ki ga uporablja Komisija;
- ugotovi predlogom, podanim v postopku na prvi stopnji, v podporo katerim je bil uveljavljan tožbeni razlog neutemeljenega upoštevanja obteževalne okoliščine ponovljene kršitve in zato zniža znesek globe, ki ga je naložila Komisija;
- zniža znesek globe sorazmerno z znižanjem zmanjšanja zaradi olajševalnih okoliščin, ki jih je ugotovilo Sodišče prve stopnje, in
- Komisiji naloži plačilo stroškov.

- 15 Groupe Danone predlaga Sodišču, naj na podlagi neomejene pristojnosti na področju glob dokončno odloči o sporu in končni znesek globe, ki ga je določilo Sodišče prve stopnje, zniža za 1,3025 milijona EUR.
- 16 Komisija predlaga Sodišču, naj:
- pritožbo zavrne in
 - pritožnici naloži plačilo stroškov.

Pritožba

- 17 Groupe Danone v utemeljitev svojih predlogov za delno razveljavitev izpodbijane sodbe primarno navaja štiri pritožbene razloge, petega pa uveljavlja podredno. Ti pritožbeni razlogi se v bistvu nanašajo na razlago pojma ponovljene kršitve, ki jo je podalo Sodišče prve stopnje, in uporabo metode za izračun osnovnega zneska globe, ki jo je uporabilo.

Prvi pritožbeni razlog: kršitev načela zakonitosti, ki izhaja iz tega, da se je ponovljeno kršitev štelo za obteževalno okoliščino (nulla poena sine lege)

Trditve strank

- 18 Groupe Danone trdi, da sistema ponovljene kršitve brez pravne podlage ni mogoče uporabiti v okviru členov 81 ES in 82 ES. Zato naj bi bila presoja Sodišča prve stopnje

glede zakonitosti uporabe obteževalne okoliščine ponovljene kršitve v nasprotju z načeloma zakonitosti in prepovedi retroaktivne veljave kazenskih zakonov.

- 19 Groupe Danone navaja, da v Uredbi št. 17 ni izrecno predvidena možnost Komisije, da zviša znesek globe ob ponovljeni kršitvi in da le-ta izhaja le iz Smernic. Slednje besedilo pomeni le okvirno metodo, ki nima zadostne pravne vrednosti, da se uvede tak obteževalni razlog.
- 20 Groupe Danone navaja, da tudi če bi Sodišče moralo upoštevati stališče, da zakonodajna norma ni bila potrebna, da bi se ponovljeno kršitev lahko upoštevalo v pravu konkurence, Smernice še niso bile sprejete, ko je bila ta kršitev storjena, tako da obteževalna okoliščina ponovljene kršitve ni imela nobenega temelja v pravu Skupnosti.
- 21 Komisija opominja, da je v členu 15 Uredbe št. 17 določeno, da se pri določanju višine globe upoštevata teža in trajanje kršitve, kar pomeni, da se lahko upošteva vloga in pomen vsakega podjetja, kot tudi različne obteževalne okoliščine, ne da bi bila potrebna posebna pravna podlaga v zvezi s temi okoliščinami.
- 22 Komisija poudarja, da je možnost upoštevanja ponovljene kršitve kot obteževalne okoliščine del njene diskrecijske pravice v zvezi z določitvijo zneska globe.

Presoja Sodišča

- ²³ Najprej je treba spomniti, da je Sodišče sicer odločilo, da Smernice niso pravni temelj odločbam, ki jih sprejme Komisija na zadevnem področju (glej sodbi z dne 28. junija 2005 v združenih zadevah Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, ZOdl., str. I-5425, točka 209, in z dne 21. septembra 2006 v zadevi JBC Service proti Komisiji, C-167/04 P, ZOdl., str. I-8935, točka 207), vendar je Sodišče prav tako navedlo, da Smernice zagotavljajo pravno varnost podjetjem, ker določajo metodologijo, ki si jo je Komisija določila pri določanju zneska globe (glej zgoraj navedeni sodbi Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, točka 213, in JCB Service proti Komisiji, točka 209).
- ²⁴ Člen 15(2) Uredbe št. 17 je ustrezna pravna podlaga, na podlagi katere lahko Komisija naloži globe podjetjem ali podjetniškim združenjem zaradi kršitev členov 81 ES in 82 ES. V skladu s to določbo je treba za določitev zneska globe upoštevati trajanje in težo zadevne kršitve.
- ²⁵ V zvezi s tem dejavnikom je Sodišče razsodilo, da se osnovni znesek globe določi na podlagi kršitve, njena teža pa se določi ob upoštevanju številnih drugih dejavnikov, glede katerih ima Komisija pri določitvi globe široko diskrecijsko pravico. Upoštevanje obteževalnih okoliščin pri določitvi globe je po mnenju Sodišča v skladu z nalogo Komisije, da zagotovi skladnost s pravili konkurence (glej sodbo z dne 29. junija 2006 v zadevi SGL Carbon proti Komisiji, C-308/04 P, ZOdl., str. I-5977, točka 71).

- 26 Dodati je treba, da je Sodišče v sodbi z dne 7. januarja 2004 v združenih zadevah Aalborg Portland in drugi proti Komisiji (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, Recueil, str. I-123, točka 91) odločilo, da je morebitna ponovljena kršitev eden izmed dejavnikov, ki se upoštevajo pri analizi teže zadevne kršitve.
- 27 V teh okoliščinah v trditvi Groupe Danone, da praksa Komisije na zadevnem področju pred začetkom veljave Smernic ni bila jasna in predvidljiva, ni upoštevana obstoječa pravna zveza med členom 15(2) Uredbe št. 17, ki je pravna podlaga sporne odločbe, in Smernicami.
- 28 Smernice ne pomenijo pravne podlage za določitev zneska globe, temveč le določajo uporabo člena 15(2) Uredbe št. 17 (glej tudi zgoraj navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, točke 211, 213 in 214). V teh okoliščinah je tožeča stranka, kot je navedel tudi generalni pravobranilec v točki 24 sklepnih predlogov, tudi v primeru neobstoja Smernic vedno lahko predvidela pravne posledice svojih ravnanj.
- 29 Zato je Komisija pri izvrševanju pooblastila za odločanje po prostem preudarku utemeljeno štela, da se dejavnik v zvezi s ponovljeno kršitvijo nanaša na težo kršitve Groupe Danone.
- 30 Iz tega izhaja, da Sodišče prve stopnje s tem, da je v točki 351 izpodbijane sodbe potrdilo ugotovitev Komisije, da gre za ponovljeno kršitev Groupe Danone, in jo opredelilo kot obteževalno okoliščino, ni kršilo načela *nulla poena sine lege*.

31 Prvi pritožbeni razlog Groupe Danone je zato treba zavrnuti.

Drugi pritožbeni razlog: kršitev načela pravne varnosti

Trditve strank

32 Groupe Danone poudarja, da tudi brez posebnih določb, ki določajo zastaralni rok, obteževalna okoliščina v zvezi s ponovitvijo kaznivega dejanja, ki izhaja iz dveh predhodnih ravnanj, krši načelo pravne varnosti, ker sta bili predhodni odločbi razglašeni v različnih okoliščinah.

33 Groupe Danone navaja, da je „večna“ grožnja, da se bo ponovljeno kršitev štelo za obteževalno okoliščino, v nasprotju s splošnimi skupnimi načeli prava držav članic.

34 Komisija zatrjuje, da ta pritožbeni razlog deloma temelji na nepravilnem razumevanju izpodbijane sodbe, saj je Sodišče prve stopnje ponovljeno kršitev štelo za dovolj dokazano, in sicer na podlagi ugotovitve dejanskega stanja iz leta 1984, to je obdobja, ki je časovno manj kot deset let oddaljeno od začetka zadevne kršitve, ki je bila storjena leta 1993. Poleg tega neobstoj zakonitega zastaralnega roka glede upoštevanja ponovljene kršitve ne pomeni, da bi Komisija neomejeno upoštevala obteževalno okoliščino v tej okoliščini.

35 Dodaja, da je bila v tem primeru popolnoma zmerno uporabljena obteževalna okoliščina ponovljene kršitve.

Presoja Sodišča

- ³⁶ Navesti je treba, da je Sodišče prve stopnje v točki 353 izpodbijane sodbe zanikalo kršitev načela pravne varnosti, saj niti Uredba št. 17 niti Smernice ne določajo maksimalnega roka za ugotovitev ponovitve kršitve.
- ³⁷ Ta presoja Sodišča prve stopnje je v skladu s pravom. V skladu z ustaljeno sodno prakso Komisija razpolaga s posebej širokim pooblastilom za odločanje po prostem preudarku glede izbire dejavnikov, ki jih mora upoštevati pri odmeri glob, kot so zlasti posebne okoliščine zadeve, njen kontekst in odvratilni učinek glob, pri čemer ni obveznega ali dokončnega seznama meril, ki bi jih bilo vsekakor treba upoštevati (glej zlasti sklep z dne 25. marca 1996 v zadevi SPO in drugi proti Komisiji, C-137/95 P, Recueil, str. I-1611, točka 54, in sodbo z dne 17. julija 1997 v zadevi Ferriere Nord proti Komisiji, C-219/95 P, Recueil, str. I-4411, točka 33).
- ³⁸ Poudariti je treba, da sta ugotovitev in presoja posebnih značilnosti ponovljene kršitve del tega pooblastila Komisije ter da ta ni vezana na morebitni zastaralni rok za tako ugotovitev.
- ³⁹ Ponovljena kršitev, tako kot je navedel tudi generalni pravobranilec v točki 30 sklepnih predlogov, je dejansko pomemben dejavnik, ki ga mora Komisija upoštevati, ker je namen upoštevanja tega vzpodbuditi podjetja, ki so izkazala težnjo kršiti pravila konkurence, da spremenijo svoje ravnanje. Komisija lahko zato v vsakem primeru upošteva indice, ki lahko potrdijo tako težnjo, vključno s časom, ki je pretekel med zadevnimi kršitvami.

- 40 V tem pogledu je Sodišče prve stopnje v točkah 354 in 355 izpodbijane sodbe predstavilo zgodovino ugotovljenih kršitev pravil konkurence Groupe Danone in navedlo, da je med vsako ponovitvijo kršitve preteklo sorazmerno kratko obdobje, namreč manj kot deset let. V teh okoliščinah je Sodišče prve stopnje pravilno zaključilo, da ponovljena kršitev Groupe Danone priča o njeni težnji, da iz ugotovitve kršitve teh konkurenčnih pravil ne potegne ustreznih posledic.
- 41 Poleg tega je Sodišče prve stopnje glede značilnosti predhodnih ravnanj v točki 363 izpodbijane sodbe pravilno ugotovilo, da se pojem ponovljene kršitve nujno ne nanaša na ugotovitev predhodne denarne sankcije, ampak samo na ugotovitev predhodne kršitve konkurenčnega prava Skupnosti.
- 42 Drugemu pritožbenemu razlogu Groupe Danone zato ni mogoče pritrditi.

Tretji pritožbeni razlog: kršitev obveznosti obrazložitve

Trditve strank

- 43 Groupe Danone poudarja, da je Sodišče prve stopnje v odgovoru na pritožbeni razlog kršitve Uredbe št. 17 povežalo pojem odvracanja s pojmom ponovljene kršitve. Sodišče prve stopnje naj bi upravičilo utemeljenost tožbe na pojmu ponovljene kršitve z nujnostjo, da se zagotovi odvratilni učinek. Ker bi bilo treba po mnenju Sodišča prve stopnje za presojo teže kršitve razlikovati pojem odvracanja od pojma ponovljene kršitve, naj bi bila utemeljitev sodbe protislovna.

- 44 Komisija meni, da Groupe Danone pri tem pritožbenem razlogu meša različne faze ocene teže kršitve. Ta presoja naj bi se nanašala tako na dejavnike, ki se nanašajo na vsa podjetja, ki so sodelovala pri omejevalnem sporazumu, kot tudi na tiste dejavnike, ki se nanašajo na posamezne udeležence. Namen določitve glob glede na težo storjene kršitve naj bi bil vedno doseči odvračilni učinek.

Presoja Sodišča

- 45 Najprej je treba spomniti, da je vprašanje, ali je obrazložitev sodbe Sodišča prve stopnje protislovna ali nezadostna, pravno vprašanje, na katero se je mogoče sklicevati v okviru pritožbe (glej sodbi z dne 7. maja 1998 v zadevi Somaco proti Komisiji, C-401/96 P, Recueil, str. I-2587, točka 53, in z dne 13. decembra 2001 v zadevi Cubero Vermurie proti Komisiji, C-446/00 P, Recueil, str. I-10315, točka 20).
- 46 Glede obveznosti obrazložitve iz usklajene sodne prakse izhaja, da ta obveznost Sodišču prve stopnje ne nalaga, naj poda natančno obrazložitev, ki bi izčrpno in enemu za drugim sledila vsem razlogovanjem strank v sporu. Obrazložitev je torej lahko implicitna, če zadevnim osebam omogoča, da se seznani z razlogi, zaradi katerih so bili zadevni ukrepi sprejeti, pristojnemu sodišču pa, da razpolaga z dovolj elementi za nadzor (glej predvsem sodbo z dne 21. septembra 2006 v zadevi Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied proti Komisiji, C-105/04 P, ZOdl., str. I-8725, točka 72).
- 47 Glede vsebine obrazložitve izpodbijane sodbe v zvezi z oceno obteževalnih okoliščin je Sodišče prve stopnje v točkah od 348 do 350 te sodbe pravilno presodilo, da pri upoštevanju teh okoliščin ponovitev kršitve ni bila le primeren dejavnik, temveč tudi posebno pomemben dejavnik in zelo izrazit pokazatelj teže kršitve pri presoji zneska

globe z vidika učinkovitega odvracanja. Sodišče prve stopnje je pri tem poudarilo, da ponovljena kršitev dokazuje, da sankcija, ki je bila tožeči stranki predhodno naložena, ni imela zadostnega odvračilnega učinka.

48 Iz tega izhaja, da sodba Sodišča prve stopnje ni protislovno obrazložena.

49 Tretji pritožbeni razlog, ki ga je navedla Groupe Danone, je treba zato zavrnil.

Četrty pritožbeni razlog: prekoračitev sodnih pristojnosti

Prvi del pritožbenega razloga: Sodišče prve stopnje ni upoštevalo meja svojih pristojnosti

Trditve strank

50 Groupe Danone navaja, da je Sodišče prve stopnje s tem, da je spremenilo sporno odločbo, prekoračilo svoje pristojnosti. Sodišče prve stopnje naj bi s tem, da je na podlagi svoje neomejene pristojnosti izvedlo posledice nezakovitosti te odločbe pri izračunu globe ravnalo *ultra vires*.

- 51 Groupe Danone poudarja, da je Sodišče prve stopnje po tem, ko je ugotovilo, da se je Komisija oddaljila od Smernic, določilo znesek globe z zamenjavo metode izračuna Komisije s svojo.
- 52 Komisija navaja, da Groupe Danone ne ugovarja utemeljenosti metode izračuna, ki jo je uporabilo Sodišče prve stopnje, temveč se omejuje na podajo postopkovnega ugovora. Po drugi strani je namen njene pritožbe doseči, da Sodišče analizo, ki jo je izvedlo Sodišče prve stopnje, zamenja s svojo presojo in z izračunom globe.

Presoja Sodišča

- 53 Navesti je treba, da Sodišče prve stopnje s tem, da je določilo nov znesek globe, ni ravnalo v okviru člena 230 ES, temveč je izvrševalo svojo neomejeno pristojnost na podlagi člena 229 ES in člena 17 Uredbe št. 17.
- 54 Zato ni upoštevna trditev Groupe Danone, da naj Sodišče prve stopnje s tem, da je spremenilo metodo izračuna globe, ne bi spoštovalo meja pristojnosti, ki izhajajo iz člena 230 ES.
- 55 Zato prvemu delu četrtega pritožbenega razloga ni mogoče ugoditi.

Drugi del pritožbenega razloga: Sodišče prve stopnje naj bi spremenilo podrobna pravila uporabe koeficienta, ki se uporablja pri olajševalnih okoliščinah, ne da bi bil v zvezi s tem podan predlog

Trditve strank

- 56 Groupe Danone meni, da Sodišče prve stopnje ni pooblaščen za odločanje *ultra petita*, ne glede na spor, v katerem odloča. Šlo naj bi za temeljno sodno načelo, ki strankam zagotavlja obvladovanje spora, v katerem si nasprotujeta. Ravno tako naj bi bilo v okviru izvrševanja neomejene pristojnosti Sodišča prve stopnje.
- 57 Groupe Danone poudarja, da v postopku na prvi stopnji ni bilo sproženo vprašanje zakonitosti uporabe korekcijskega količnika na znesek globe, ki izhaja iz upoštevanja olajševalnih okoliščin. Sodišče prve stopnje naj bi s tem, da je spremenilo podrobna pravila te uporabe in zvišalo znesek globe, tako da je izračunan na podlagi metodologije, ki jo uporablja Komisija, odločilo *ultra petita*.
- 58 Komisija trdi, da Sodišče prve stopnje ni sprejelo svoje metode izračuna z delno razglasitvijo ničnosti sporne odločbe. Nasprotno, presojo olajševalne okoliščine naj bi Sodišče prve stopnje v okviru neomejene pristojnosti pravilno oprlo na ugotovitve dejanskega stanja.
- 59 Komisija opominja, da ima Sodišče prve stopnje v okviru te pristojnosti široko pooblastilo za odločanje po prostem preudarku, na podlagi katerega lahko oceni, ali je globa primerna, torej jo lahko tudi, če sprejeta odločba ni bila razglašena za nično, poveča, zmanjša ali prilagodi, če je to potrebno, tudi ob upoštevanju dodatnih dejavnikov.

Presoja Sodišča

- ⁶⁰ Spomniti je treba, da se lahko na podlagi člena 229 ES z uredbami, ki jih v skladu z določbami te pogodbe sprejemata Evropski parlament in Svet skupaj, Sodišču dodeli neomejena pristojnost glede kazni, predvidenih v teh uredbah.
- ⁶¹ Taka pristojnost je bila sodišču Skupnosti podeljena s členom 17 Uredbe št. 17. To je zato pooblaščno, da preseže le preprost nadzor zakonitosti, nadomesti presojo Komisije s svojo in posledično razveljavi, zniža ali zviša naloženo globo ali periodično denarno kazen (glej v tem smislu sodbo z dne 15. oktobra 2002 v združenih zadevah Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P in C-254/99 P, Recueil, str. I-8375, točka 692).
- ⁶² Iz tega izhaja, da je sodišče Skupnosti pristojno za izvrševanje neomejene pristojnosti, kadar presoja o vprašanju zneska globe, in da lahko to pristojnost izvršuje tako glede znižanja zneska kot tudi glede povečanja.
- ⁶³ Izvrševanje te pristojnosti s strani Sodišča prve stopnje v izpodbijani sodbi je bilo zato skladno s pravom.
- ⁶⁴ Drugi del četrtega pritožbenega razloga torej ni utemeljen.

Peti, podredno uveljavljani pritožbeni razlog: kršitev pravic do obrambe in načela prepovedi retroaktivne veljave strožjih kaznovalnih določb

Prvi del pritožbenega razloga: kršitev pravic do obrambe

Trditve strank

- ⁶⁵ Groupe Danone navaja, da tudi če bi Sodišče prve stopnje lahko spremenilo metodo izračuna globe in zmanjšalo znesek znižanja zaradi olajševalnih okoliščin, bi morale to namero izpostaviti v kontradiktorni razpravi. Sodišče prve stopnje naj bi s tem, da jo je prikrajšalo za možnost, da poda svoje mnenje, kršilo pravice do obrambe.
- ⁶⁶ Komisija opominja, da Sodišče prve stopnje ni povišalo globe, ampak jo je zmanjšalo in da je pri svoji presoji primernosti zneska globe uporabilo svojo metodo izračuna za zmanjšanje zaradi olajševalne okoliščine.
- ⁶⁷ Groupe Danone naj bi se po mnenju Komisije s tem, da je Sodišču prve stopnje predložila v presojo svoj predlog za razglasitev ničnosti in zmanjšanje globe, na Sodišče prve stopnje obrnila ne le zaradi preizkusa zakonitosti odločbe, temveč tudi zaradi presoje primernosti zneska globe. Zavestno naj bi torej tvegala, da Sodišče prve stopnje zviša znesek naložene globe.

Presoja Sodišča

- ⁶⁸ Najprej je treba spomniti, da je zagotavljanje pravic do obrambe v vseh postopkih, ki lahko privedejo do sankcij, zlasti glob ali periodičnih denarni kazni, temeljno načelo prava Skupnosti, ki je bilo večkrat poudarjeno v sodni praksi Sodišča (glej predvsem sodbo z dne 2. oktobra 2003 v zadevi Thyssen Stahl proti Komisiji, C-194/99 P, Recueil, str. I-10821, točka 30).
- ⁶⁹ V okviru pritožbe je namen nadzora Sodišča, prvič, preveriti, koliko je Sodišče prve stopnje pravno pravilno upoštevalo vse bistvene dejavnike za presojo določenega ravnanja glede na člena 81 ES in 82 ES ter člena 15 Uredbe št. 17, in, drugič, preveriti, ali je Sodišče prve stopnje pravno zadostno odgovorilo na vse trditve tožeče stranke za razveljavitev ali zmanjšanje globe (glej predvsem sodbo z dne 17. decembra 1998 v zadevi Baustahlgewebe proti Komisiji, C-185/95 P, Recueil, str. I-8417, točka 128).
- ⁷⁰ Ne da bi se bilo treba izreči glede vprašanja, ali bi sodišče Skupnosti pred izvršitvijo neomejene pristojnosti morale pozvati Groupe Danone, naj poda stališča v zvezi z morebitno spremembo metode izračuna, je treba ugotoviti, da je Groupe Danone lahko primerno izrazila stališče v zvezi z določitvijo zneska globe.
- ⁷¹ To izhaja, prvič, iz trditve Groupe Danone pred Sodiščem prve stopnje, drugič, iz razvoja razprav pred njim, in tretjič, iz preudarkov iz izpodbijane sodbe.

- ⁷² Prvič, ugotoviti je treba, da se je šest od osmih tožbenih razlogov Groupe Danone, uveljavljanih pred Sodiščem prve stopnje, nanašalo na znižanje zneska naložene globe. Kot izhaja tudi iz točke 25 izpodbijane sodbe, so se ti tožbeni razlogi nanašali zlasti na spoštovanje načela sorazmernosti ter presojo Komisije obteževalnih in olajševalnih okoliščin.
- ⁷³ V okviru teh tožbenih razlogov se je pritožnica na Sodišče prve stopnje obrnila zlasti z vprašanjem, ali je Komisija pravilno uporabila metodologijo, priporočeno v Smernicah (glej zlasti točke od 46 do 49 izpodbijane sodbe), in ali je znesek globe primeren.
- ⁷⁴ Drugič, navesti je treba, kot izhaja tudi iz točke 74 odgovora Komisije na tožbo, ki mu Groupe Danone na obravnavi ni nasprotovala, da je Sodišče prve stopnje Komisiji postavilo vprašanje glede upoštevanja olajševalnih okoliščin v metodi izračuna globe.
- ⁷⁵ V odgovoru na to vprašanje je Komisija razložila, da metoda, uporabljena v sporni odločbi, ni bila v skladu s Smernicami, ampak da so te okoliščine prispevale k ugodnejšemu finančnemu rezultatu Groupe Danone.
- ⁷⁶ V teh okoliščinah je bilo tej omogočeno, da o tem vprašanju zavzame stališče, da bi učinkovito predstavila svoje mnenje.

- 77 Tretjič, v izpodbijani sodbi in ob upoštevanju vseh podanih trditev je Sodišče prve stopnje natančno preučilo odločilne dejavnike v zvezi z določitvijo globe.
- 78 Sodišče prve stopnje je v točki 521 te sodbe tako najprej potrdilo, da je treba v skladu z besedilom Smernic odstotke, ki ustrezajo povečanjem in zmanjšanjem zaradi obteževalnih ali olajševalnih okoliščin, uporabiti pri osnovnem znesku globe, določen na podlagi teže in trajanja kršitve, in ne pri rezultatu izvedenega prvega povečanja ali zmanjšanja zaradi obteževalne ali olajševalne okoliščine.
- 79 Sodišče prve stopnje je nato v točki 522 izpodbijane sodbe ugotovilo, da je Komisija prilagodila znesek globe glede na dve obteževalni in eno olajševalno okoliščino, pri čemer je iz končnega zneska naložene globe izhajalo, da je Komisija uporabila eno izmed teh prilagoditev pri znesku, ki je bil rezultat prvega zvišanja ali znižanja. Sodišče prve stopnje je torej opozorilo, da je bila posledica te metode izračuna sprememba končnega zneska globe v primerjavi z zneskom, ki bi izhajal iz uporabe metode, navedene v Smernicah.
- 80 Sodišče prve stopnje je zato v točki 523 te sodbe zaključilo, da se je Komisija glede metode izračuna končnega zneska globe oddaljila od Smernic, ne da bi to utemeljila.

- 81 Zato je Sodišče prve stopnje, kot izhaja tudi iz točke 524 te sodbe, na podlagi neomejene pristojnosti izvedlo 40 % zvišanje osnovnega zneska globe, naložene Groupe Danone zaradi obteževalne okoljsčine ponovljene kršitve.
- 82 Sodišče prve stopnje se je s tem pri izvrševanju neomejene pristojnosti izključno opiralo na določbe Smernic, ne da bi upoštevalo druge dejavnike, okoljsčine ali merila, katerih upoštevanja Groupe Danone ne bi mogla predvideti.
- 83 Iz tega izhaja, da očitek kršitve pravic do obrambe s strani Sodišča prve stopnje ni utemeljen.
- 84 Prvemu delu petega pritožbenega razloga zato ni mogoče pritrditi.

Drugi del pritožbenega razloga: kršitev prepovedi retroaktivne veljave strožjih kaznovanih določb

Trditve strank

- 85 Groupe Danone poudarja, da je Sodišče prve stopnje s tem, da je spremenilo metodo izračuna globe, naložene tožeči stranki, razlago oprlo na pojasnilo Smernic, ki jih je izvršilo v sodbah, izdanih po sprejetju sporne odločbe.

- ⁸⁶ Komisija izpodbija dejstvo, da je Groupe Danone lahko dvomila glede podrobnih pravil o upoštevanju olajševalnih okoliščin, ki bi se jih lahko upoštevalo pri izračunu zneska globe. Kot naj bi razsodilo Sodišče prve stopnje, naj bi izhajalo iz Smernic, da se zmanjšanje zaradi olajševalnih okoliščin izračuna na podlagi osnovnega zneska. Ne da bi bilo vezano na Smernice, naj bi Sodišče prve stopnje pri presoji primernega zneska globe izbralo to metodo.

Presoja Sodišča

- ⁸⁷ Najprej je treba spomniti, da je načelo prepovedi retroaktivne veljave kaznovalnih določb skupno načelo vseh pravnih redov držav članic in sestavni del splošnih pravnih načel, katerih spoštovanje zagotavlja sodišče Skupnosti (glej sodbo z dne 10. julija 1984 v zadevi Kirk, 63/83, Recueil, str. 2689, točka 22).
- ⁸⁸ Zlasti člen 7(1) Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane 4. novembra 1950 v Rimu, ki predvsem določa načelo zakonitosti v kazenskem pravu (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), lahko nasprotuje retroaktivni uporabi nove razlage norme, ki določa kaznivo ravnanje (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, točka 217).
- ⁸⁹ To je še posebej, če gre za sodno razlago, katere rezultat ni bilo mogoče razumno predvideti takrat, ko je bila kršitev storjena, zlasti glede na razlago, ki je sprejeta v sodni praksi glede zadevne zakonske določbe (glej zgoraj navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, točka 218).

- 90 Vendar iz sodne prakse Sodišča izhaja, da dejstvo, da je Komisija v preteklosti pri globah uporabljala določene ravni za različne vrste kršitev, tej ne bi moglo odvzeti možnosti, da to raven zviša v okviru omejitev, navedenih v Uredbi št. 17, če je to potrebno za to, da se zagotovi uresničevanje Skupnostne politike konkurence, ravno nasprotno, učinkovita uporaba Skupnostnih pravil konkurence zahteva, da lahko Komisija raven glob kadar koli prilagodi potrebam te politike (glej zgoraj navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, točka 227).
- 91 Podjetja, ki so v upravnem postopku, ki lahko privede do izreka globe, ne morejo legitimno pričakovati, da bo Komisija uporabila določeno metodo izračuna glob (glej zgoraj navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, točka 228).
- 92 Iz tega izhaja, da je bila metoda izračuna zneska glob, kot jo je uporabilo Sodišče prve stopnje v izpodbijani sodbi, za podjetje, kot je Groupe Danone, v obdobju, ko so bile storjene kršitve, razumno predvidljiva (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, točka 231).
- 93 Zato Sodišče prve stopnje ni kršilo načela prepovedi retroaktivne veljave.
- 94 Drugi del petega pritožbenega razloga torej ni utemeljen.
- 95 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba pritožbo Groupe Danone v celoti zavrniti.

Stroški

- ⁹⁶ V skladu s členom 69(2) Poslovnika, ki se na podlagi člena 118 tega poslovnika uporablja za pritožbeni postopek, se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. Komisija je predlagala, naj se Groupe Danone naloži plačilo stroškov, in ker ta s predlogi ni uspela, se ji naloži plačilo stroškov.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

1. Pritožba se zavrne.

2. Družbi Groupe Danone se naloži plačilo stroškov.

Podpisi